

A vallási sokféleség azokat gyönyörködteti, akik saját vallásuk kizárólagosságát, egyedül üdvözítő voltát nem csupán az átmenetiség taktikai megfontolásából kiindulva, hanem revideált istenképének következtében vetik el. Nem arról van szó, hogy a vallásokon belül jelentkező „igazság-kérdést” zárójelbe tegyük, hanem arról, hogy a világvallások kritikájának tükrében saját vallásunk igazságaihoz való viszonyunkat kritikusan újraértékeljük. Ebben a munkában a magyarországi keresztényeknek elsősorban azért vannak és lesznek nehézségeik, mert az egyedüliség és egyértelmű dominancia évszázadai után társi és kisebbségi alapállást kell begyakorolniuk. Emellett, ettől azonban csupán részlegesen függve, a magyarországi zsidóságnak is ki kell tudnia kapaszkodni a közép-kelet-európai sors-parancsolta történelmi védállásokból, hogy éppen saját világ-vallástörténetének elmélyítése által szabadon járulhasson hozzá a humánium arany szabályának honi megerősödéséhez: „amit nem akarsz, hogy neked tegyenek, ne tedd másnak”. Ebben a vallási sokféleségben minden hívő imádkozhat úgy, mint a ropsitz-i rabbi: „Add ó Magasságos, hogy a szükséget szenvedőknek ne kelljen Ropsitzba jönniük segítségért, nehogy azt higgyék, hogy a ropsitz-i rabbi segített rajtuk.”

JEGYZETEK

* A szövegben szereplő zsidó anekdoták M. Buber és P. Lapide gyűjtéséből származnak.

1 Vö.: Jadwiga Staniszkis, in Deppe, Demokratischer Umbruch.

2 Vö. többek között: T. Meyer, id. mű 16–17.

3 Vö.: Kochanek, Fundamentalismus; Werbick, Offenbarungsanspruch. Werbick árnyalt kritikával elemzi D. Scheeben gondolkodását, akire Schütz dogmatikai alapjait építette.

